

Ванченко Петро Захарович

Життя та творчість

Народився Петро Ванченко 1898 року в селі Жуки під Полтавою. З якогось моменту йому почали приписувати "справжнє" прізвище Івашенко, а потім і взагалі Іващенко. Очевидно, це якась самонароджена легенда, бо ні в автобіографії Ванченко не згадує, що це його псевдонім, ні в прижиттєвих довідниках ніде такого не зазначено, а головне — в гебістських документах, у так званій "боротьбистській" справі 1934 року, він фігурує як Петро Захарович Ванченко, а дружина його — Ірина Кравцова-Ванченко.

Хлопчик рано з власного бажання пішов учитися до сільської школи і в дев'ять із половиною років уже закінчив її. По тому батько, бачачи у сина нахил до науки, віддав його в Тахтаулівську волость готуватися на писарчука. Два роки Петро "тренував" почерк — переписував у канцелярії протоколи. Згодом перейшов у контору в маєтку князя Кочубея. Та хлопця тягнуло до міста, він утік із Жуків у Полтаву і пішов працювати "мальчиком" у крамницю спершу взуття, далі мануфактури. Однак тогочасний менеджер із продажів із нього не вдався — вигнали з крамниці за сільську неprovорність. Повернувся в село, самотужки підготувався до іспитів і через рік вступив до середньої школи, яку закінчив 1917 року. Брав участь у громадянській війні на боці більшовиків, воював проти німців. Після визвольних змагань жив у Полтаві, захопився театром, виступав на сцені, очолював місцеву Спілку робітників мистецтва.

Друкувався Ванченко з 1924 року, тоді ж таки вступив до Спілки пролетарських письменників "Гарт". Перші оповідання присвячено темі громадянської війни. Сам Ванченко визнавав вплив на нього Миколи Хвильового. У 1920-х важко було писати про громадянську і не наслідувати Хвильового. Після розпаду "Гарту" й до арешту до жодних літорганізацій не належав.

Ванченку непогано вдавався гумористичний жанр. Після відродження журналу "Червоний перець" 1927 року він активно в ньому публікується. У 1928 році виходить одразу дві збірки його оповідань: "серйозна" проза "Мужність" у ДВУ і "Жива реклама" у відповідній серії "Весела книжка" видавництва "Плужанин". Згодом гумористичні оповідання продовжила збірка "Клопіт цирульника Еміля Термана" (1930).

"Повість без назви" (1930) містить чимало автобіографічних моментів, як можна здогадуватися: минуле Радивона Сарана, акторське середовище, у яке він потрапляє, Ванченко міг описувати з власного досвіду. Ця повість та ще "Онопрій Кудь" (1933) — спроба письменника у великому жанрі і водночас останні його книжки. Критика не вшанувала їх добрим словом, а найбільше всім запам'яталося "Оповідання про гніду кобилу", яка не добігла до соціалізму і від революції отримала тільки реєстраційну картку. Оповідання навіть долучили до кримінальної справи як речовий доказ.

Ванченка арештували у Полтаві 6 грудня 1934 року. Це була "кіровська" хвиля репресій — після вбивства Сергія Кірова. В одну величезну справу об'єднали колишніх боротьбистів, харківських, київських і полтавських письменників. У Полтаві їх було

тільки троє: Петро Ванченко, Олександр Ковінька і Григорій Майфет. У березні 1935 року йому дали 10 років виправно-трудоих таборів. Ковінька і Майфет відсиділи свої терміни і вижили, доля Петра Ванченка невідома. Реабілітували його 1956 року.